

# Obsah

<b>Poděkování</b> . . . . .	9
<b>Předmluva – o jedinečnosti a hodnotě člověka</b> . . . . .	11
<b>Úvod</b> . . . . .	13
<b>1. Stárnutí osob s mentálním postižením – aktuální kontexty</b> . . . . .	19
1.1 Stárnutí v sociálních službách . . . . .	20
1.2 Zdravotní specifika stárnoucí populace s mentálním postižením . . . . .	23
1.3 Společenské povědomí o životě lidí s mentálním postižením . . . . .	25
<b>2. Tabu smrtelnosti a porozumění smrti lidmi s mentálním postižením</b> . . . . .	27
2.1 Porozumění smrtelnosti lidmi s mentálním postižením . . . . .	27
2.2 Význam komunikace o smrti, rizika nekomunikace . . . . .	29
2.3 Tabu smrti a potřeby pracovníků v sociálních službách a sociálních pracovníků . . . . .	31
<b>3. Spiritualita a spirituální bolest osob s mentálním postižením</b> . . . . .	37
3.1 Vymezení a zdroje spirituality . . . . .	38
3.2 Spirituální potřeby z hlediska komplexního přístupu . . . . .	40
3.2.1 Potřeba odpuštění – příklad z praxe . . . . .	43
3.3 Spirituální bolest . . . . .	43
3.4 Role koordinátora duchovní péče v pobytové sociální službě . . . . .	44
3.5 Duchovní doprovázení na sklonku života – příklad z praxe . . . . .	47
3.6 Pracovník jako zdroj spirituality a riziko manipulace . . . . .	49



<b>4. Prožívání zármutku: předpoklady, komunikace a příklady dobré praxe</b>	53
4.1 Lidé s mentálním postižením a schopnost prožívat zármutek	54
4.2 Obecná doporučení ke komunikaci	55
4.3 Proces truchlení – vybrané modely a postupy	57
4.4 Úmrtí rodiče člověka s mentálním postižením	60
4.5 Náhlé nebo traumatické úmrtí blízké osoby	65
4.6 Komunikace o tragických událostech doby	68
4.7 Prožívání zármutku a poradenství pro pozůstalé	69
<b>5. Paliativní péče o osoby s mentálním postižením</b>	73
5.1 Paliativní péče: definice, cíle, příbuzné termíny	74
5.2 Individualizovaná péče v reálných kontextech	77
5.3 Protokol péče o nemocné a umírající	80
5.4 Význam sociální práce v paliativní péči o nemocné s mentálním postižením	81
5.5 Princip pravdy v komunikaci	83
5.6 Dystanázie	85
5.7 Doprovázení umírajících s hlubším mentálním postižením	86
5.8 Zkušenosti s paliativní péčí ve vybraných službách	87
5.8.1 Sociální a zdravotní služby – možnosti a kombinace	90
5.8.2 Práce s pravdou	91
5.8.3 Umírající uživatel služby a komunikace se spolubydlícími	91
5.8.4 Motivace pomáhajících v sociálních službách	92
<b>6. Zmocňování a podpora soběstačnosti jako prevence sociální izolace ve stáří</b>	95
6.1 Lidé s mentálním postižením a příprava na úmrtí rodiče	96
6.2 Výchova, vzdělávání a návyky	98

6.3 Zmocňování jako trend v sociálních službách . . . . .	99
6.4 Zneschopňování osob s mentálním postižením . . . . .	103
6.5 Rozhovor o zmocňování a stárnutí lidí s mentálním postižením .	108
<b>7. Praktická aplikace práv a práce s hranicemi v sociálních službách .</b>	<b>115</b>
7.1 Několik postřehů na téma práv pracovníků a práce s hranicemi .	116
7.2 Rozhovor o právech uživatele v kontextu kvality v sociálních službách . . . . .	117
<b>Závěr . . . . .</b>	<b>129</b>
<b>Seznam literatury . . . . .</b>	<b>131</b>
<b>Autorský kolektiv . . . . .</b>	<b>136</b>
<b>Recenzentky . . . . .</b>	<b>137</b>
<b>Užitečné kontakty . . . . .</b>	<b>139</b>